

**ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΩΝ
ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΛΑΪΝΙΩΤΗ ΣΤΗΝ ΤΑΚΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ
ΤΗΣ 10^{ΗΣ} ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2018**

Η Ένωση Διοικητικών Δικαστών σας καλωσορίζει για άλλη μία χρονιά στην τακτική Γενική Συνέλευση της, που, όπως πάντα, διεξάγεται στους φιλόξενους χώρους του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών.

Σε μία παγκοσμιοποιημένη κοινωνία που διεθνώς παρατηρούνται σοβαρές αλλαγές όχι μόνο σε οικονομικό επίπεδο αλλά και αναφορικά με την εισαγωγή νέων θεσμών και μοντέλων διακυβέρνησης, η Δικαιοσύνη οφείλει, μέσα σε ένα αναμορφούμενο και -ως εκ τούτου- ρευστό περιβάλλον, να διακρίνεται από σταθερότητα, αυτοπεποίθηση, νηφαλιότητα, αλλά και προσαρμοστικότητα, προκειμένου να επιτελέσει το σημαντικό ρόλο της, που δεν είναι άλλος από τη διασφάλιση της αρμονικής συμβίωσης των πολιτών, με την ορθή και δίκαιη επίλυση των διαφορών τους, κατ' εφαρμογή του Συντάγματος, του Ενωσιακού Δικαίου, των Διεθνών Συμβάσεων και των νόμων. Είναι κοινός τόπος ότι, προκειμένου να καταστεί δυνατή η επίτευξη του σκοπού αυτού, πρέπει να διασφαλίζονται από τις άλλες δύο (2) λειτουργίες της Πολιτείας οι προϋποθέσεις εκείνες που θα επιτρέψουν στην τρίτη λειτουργία να ασκήσει ακώλυτα τις αρμοδιότητές της, όντας αντικειμενική και ανεξάρτητη. Αυτό θα επιτευχθεί με την απόλυτη ή με τη χαλαρή διάκριση των τριών συνταγματικών λειτουργιών???? Μήπως καθίσταται αναγκαία η διασταύρωση και ο αλληλοέλεγχος αυτών????

Ο Πλάτων, περιγράφοντας στην «Πολιτεία» του την αμαρτωλή δημοκρατία, θέτει τις βάσεις της διάκρισης των εξουσιών για να υπάρξει ευνομούμενη Πολιτεία. Έτσι, παρατηρεί ως αρνητικό φαινόμενο το ότι οι νόμοι γίνονται σύμφωνα με το συμφέρον της εκάστοτε αρχής, (δηλαδή η δημοκρατία λειτουργεί για τους δημοκρατικούς, η δε τυραννία για τους τυραννικούς), με αποτέλεσμα οι νόμοι να απέχουν από το συμφέρον των πολιτών, για τους οποίους θα έπρεπε να λειτουργούν, αλλά οι τελευταίοι να τιμωρούνται όταν τους παραβαίνουν. Τόνισε ότι τούτο συμβαίνει γιατί επικρατεί -ως αρχή δικαίου- το συμφέρον του ισχυρότερου. Χαρακτηριστική είναι και η

παρομοίωση του νόμου από τον Σόλωνα τον Αθηναίο, το μεγάλο αυτό νομοθέτη του 6^{ου} αιώνα και έναν από τους 7 σοφούς της αρχαίας Ελλάδας. Ο Σόλων, λοιπόν, παρομοίωσε το νόμο σαν τον ιστό της αράχνης. Αν πέσει κάτι ελαφρύ πάνω του αντέχει, αν όμως πέσει πάνω του κάτι βαρύ και δυνατότερο τρυπάει τον ιστό, τον διαπερνάει και διαφεύγει. Με αυτό ο Σόλων εννοούσε ότι πάντα υπάρχει ο κίνδυνος να «ξεφύγουν» από την εφαρμογή του νόμου άνθρωποι με δόξα και δύναμη. Ο ίδιος δεν παρέλειπε να τονίζει στους Αθηναίους πως οι άνθρωποι με αυτήν τη δύναμη ήταν δημιουργήματα του ίδιου του λαού.

Οι διαπιστώσεις αυτές είναι διαχρονικές. Στις μέρες μας αυτοί που τρυπούν τον ιστό της αράχνης μπορεί να είναι κυρίως φυσικά ή νομικά πρόσωπα που διαθέτουν μεγάλη οικονομική ισχύ. Τα πρόσωπα αυτά, έχοντας τη δύναμη να επιβάλλουν τη θέλησή τους, πολλές φορές κυριαρχούνται από την τάση είτε της περιγραφής του νόμου με σκοπό τη νομιμοφανή αποφυγή του, είτε της ρητής εξαίρεσής τους από την ισχύ του. Άλλες φορές, με διάφορα προσχήματα ή αναγκαιότητες (όπως η ανάπτυξη) επιδιώκουν την κατ' ουσία παράκαμψη της δικαιοσύνης με την εισαγωγή παράπλευρων θεσμών επίλυσης των διαφορών από άλλα όργανα. Στην παθολογική εκδοχή αυτού του φαινομένου αυτού, ανθεί η διαπλοκή μεταξύ ισχυρών οικονομικών παραγόντων και μελών του πολιτικού κόσμου ή της διοίκησης, που αποσκοπεί στην ανεξέλεγκτη αύξηση του κέρδους των πρώτων, σε βάρος των συμφερόντων των λοιπών μελών της κοινωνίας. Έτσι πλήττονται ευθέως όλοι οι θεσμοί της δημοκρατίας.

Ο Αριστοτέλης προσδιόρισε με περισσότερη σαφήνεια από τον Πλάτωνα την ανάγκη διάκρισης των εξουσιών, γράφοντας στα Πολιτικά ότι «ἔστι δὴ τρία μέρη τῶν πολιτειῶν πασῶν... ἓν μὲν τί τὸ βουλευόμενον περὶ τῶν κοινῶν, δεύτερον δὲ τὸ περὶ τὰς ἀρχάς... τρίτον δὲ τί τὸ δικάζον» προβαίνοντας στην πρώτη ιστορική και σαφή διατύπωση της θεωρίας της διάκρισης των εξουσιών. Ακολουθώντας, ο Άγγλος φιλόσοφος και διαφωτιστής Τζων Λοκ προσπάθησε να οριοθετήσει τη νόμιμη δράση της πολιτικής εξουσίας με βάση το εάν και κατά πόσον τηρεί το καταπίστευμα που της εμπιστεύονται οι πολίτες δηλαδή τα φυσικά τους δίκαια, καθόσον μόνο έτσι θα υπάρχει εμπιστοσύνη των πολιτών στους κυβερνώντες. Επισημαίνει ότι η

παραβίαση των φυσικών αυτών δικαιωμάτων των πολιτών δεν είναι πάντα προφανής, αλλά πολλές φορές καλύπτεται από την επίφαση της νομιμότητας και θέτει με σαφήνεια πέντε διαφορετικά ενδεχόμενα τέτοιας παραβίασης από μια φαινομενικά δίκαιη κυβέρνηση, όπως το να νομοθετούν άλλοι απ' αυτούς που όρισαν οι πολίτες, να αλλοιώνεται ο μηχανισμός εκλογής του νομοθετικού σώματος, να παραχωρείται η εθνική κυριαρχία στον έλεγχο μιας ξένης δύναμης και να μην εφαρμόζονται ορθώς από την πλευρά της εκτελεστικής εξουσίας οι ισχύοντες νόμοι, σημειώνοντας ότι με την εσφαλμένη εφαρμογή των νόμων οι πολίτες εξωθούνται στην παρανομία, αισθανόμενοι ότι αδικούνται. Αργότερα, ο μέγας διαφωτιστής Μοντεσκιέ, (**που προερχόταν από οικογένεια δικαστικών και απεβίωσε σαν σήμερα ακριβώς το 1755**) στο βιβλίο του «[Περί του Πνεύματος των νόμων](#)» το 1748, σαφώς επηρεασμένος από τον Αριστοτέλη και αναγνωρίζοντας ότι η κατάχρηση εξουσίας είναι μία φυσική ανθρώπινη τάση με συνέπεια κάθε αρχή να τείνει να εκφυλιστεί σε δεσποτική, υποστήριξε ότι για να αποφευχθεί αυτό οι κρατικές εξουσίες πρέπει να είναι διακεκριμένες με την έννοια της άσκησής τους από διαφορετικά όργανα, δεδομένου ότι αν είναι συγκεντρωμένες σε ένα μόνο πρόσωπο, οδηγούν στην κατάπνιξη της ελευθερίας και στην αυθαιρεσία. Κατά το φιλόσοφο Μοντεσκιέ, η διάκριση των λειτουργιών και η ανάθεσή τους σε διαφορετικά όργανα υπαγορεύεται από την ίδια τη φύση του Κράτους. Όπως χαρακτηριστικά είπε : «Όλα θα ήταν χαμένα αν ο ίδιος άνθρωπος, ή το ίδιο σώμα αρχόντων, ή οι ευγενείς, ή κάποιοι από τον λαό ασκούσαν αυτές τις τρεις εξουσίες: Εκείνη του να νομοθετείς, εκείνη του να επιλύεις τις δημόσιες υποθέσεις και εκείνη του να δικάζεις τα εγκλήματα ή τις ιδιωτικές διαφορές». Τέλος, χαρακτηριστικό παράδειγμα της αναγκαιότητας για διάκριση των εξουσιών σε ένα ευνομούμενο κράτος, αλλά και του αποτελεσματικού ελέγχου των αυθαιρεσιών της διοίκησης από τα δικαστήρια είναι αυτό του μυλωνά του Πότσδαμ. Ο βασιλιάς της Πρωσίας, Φρειδερίκος ο Β΄, κατά τη διάρκεια των διακοπών του στα θερινά ανάκτορα στο Πότσδαμ και επειδή τον ενοχλούσε ο θόρυβος που έκαναν τα πανιά του γειτονικού ανεμόμυλου, ζήτησε από τον ιδιοκτήτη του μύλου να τον αγοράσει, προκειμένου να τον κατεδαφίσει και να ησυχάσει. Ο μυλωνάς αρνήθηκε, γιατί είχε κληρονομήσει το μύλο από τον πατέρα του και ήταν το βιοποριστικό του μέσο. Ο βασιλιάς ενοχλήθηκε από

την άρνηση του μυλωνά και του είπε ότι θα μπορούσε να του πάρει το μύλο χωρίς να χρειαστεί να του δώσει ούτε μία δεκάρα. Τότε, ο μυλωνάς φέρεται ότι είπε τη γνωστή φράση «υπάρχουν ακόμα δικαστές στο Βερολίνο». Κατά μία άλλη εκδοχή ο μυλωνάς είπε την παρεμφερή φράση: “Ναι, μεγαλειότατε, θα μπορούσατε, αν δεν υπήρχε το δικαστήριο στο Βερολίνο”, διατυπώνοντας με αυτά τα απλά λόγια το σημαντικό ρόλο των γερμανικών δικαστηρίων στον έλεγχο των αυθαιρεσιών της διοίκησης.

Επομένως, αποτελεί δόγμα αιώνων ότι οι εξουσίες πρέπει να είναι οργανικά διακεκριμένες αλλά και να αλληλοελέγχονται. Η συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της διάκρισης των λειτουργιών αφενός μεν νοείται διπλώς ως οργανική και ως λειτουργική και αφετέρου είναι χαλαρή και όχι απόλυτη. Η οργανική διάκριση των εξουσιών συνίσταται στο ότι υπάρχουν διακριτά όργανα, που ασκούν είτε το νομοθετικό, είτε το εκτελεστικό (διοικητικό) είτε το δικαστικό έργο της απονομής της δικαιοσύνης. Η λειτουργική διάκριση σημαίνει ότι οι κρατικές πράξεις διακρίνονται αναλόγως του περιεχομένου τους σε νομοθετικές, εκτελεστικές ή διοικητικές (με αντικείμενο την εκτέλεση των νόμων ή τη θέσπιση διοικητικών κανόνων και δικαστικές. Συχνότερα όμως το Σύνταγμα προβλέπει τη λειτουργική συνεργασία των διακριτών μεταξύ τους οργάνων.

Όταν κάνουμε λόγο για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, την εννοούμε ως απόλυτη ανεξαρτησία έναντι των άλλων δύο λειτουργιών???. Όπως σημειώθηκε παραπάνω, η διάκριση των τριών πολιτειακών λειτουργιών δεν πρέπει να είναι απόλυτη με την έννοια ότι η αλληλεπίδραση και ο αμοιβαίος έλεγχος μεταξύ τους, **διασφαλίζει την ισορροπία, που απαιτείται σε μία δημοκρατία.** Η υιοθέτηση του Κοινοβουλευτισμού και η Αρχή της δεδηλωμένης είναι το κλασσικότερο δείγμα της ισορροπίας αυτής. Πράγματι, η δημοκρατία δεν ανέχεται την απόλυτη αποξένωση των λειτουργιών, καθώς τότε θα υπήρχε ο κίνδυνος παρανομιών και αυθαιρεσιών, αλλά επιδιώκει την συνεργασία τους μέσω της συνταγματικής διασταύρωσης τους, που **δεν φτάνει όμως, στο σημείο να υποκαθιστά ή να χειραγωγεί η μία την άλλη.** Υπό την οπτική αυτήν, η απόλυτη απομόνωση της τρίτης λειτουργίας **δεν είναι επιθυμητή ούτε αναγκαία για την εξασφάλιση της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης.** Στο πλαίσιο της διασταύρωσης αυτής υπάγεται και η

επιλογή της ηγεσίας της δικαιοσύνης από την Κυβέρνηση, σύμφωνα με ρητή συνταγματική διάταξη. Η επιλογή αυτή δεν εμφανίζει πρόβλημα, με την προϋπόθεση, όμως, ότι γίνεται με σεβασμό στην επετηρίδα και αποκλειστικά με αξιακά κριτήρια ήθους και σθένους, γνώσεων και διοικητικών ικανοτήτων. Η όποια κριτική σχετίζεται μόνο με την ενδεχόμενη κομματική εξάρτηση των φορέων της Δικαιοσύνης. Αν, όμως, η επιλογή της ηγεσίας της Δικαιοσύνης γίνεται με διαφανή και δημοκρατικό τρόπο μεταξύ των πλέον άξιων, αρχαιότερων και ικανότερων δικαστών και όχι των αρεστών και ημετέρων, τότε **και** η Κυβέρνηση θα μπορεί να επαίρεται για την επιλογή της **και** η Δικαιοσύνη θα μπορεί να ασκεί το έργο της ελεύθερη από πολιτικούς επηρεασμούς.

Παρά ταύτα, όμως, οφείλουμε να δεχθούμε ότι η τρίτη πολιτειακή λειτουργία θα έπρεπε να είναι η περισσότερο ανεξάρτητη ή αυτόνομη έναντι των άλλων δύο. Κι αυτό αφενός γιατί δεν εμπλέκεται (και δεν πρέπει να εμπλέκεται) στο πολιτικό παιχνίδι των κομμάτων για την κατάληψη της εκτελεστικής εξουσίας και την εκλογή των μελών της Βουλής και αφετέρου για την ενδυνάμωση του κύρους της. **Είναι ανησυχητικό** ότι για τη Δικαιοσύνη έχει δημιουργηθεί η εντύπωση στην κοινή γνώμη ότι αποτελεί τμήμα της πολιτικής «εν ευρεία εννοία» εξουσίας, με συνέπεια να εξασθενίζει η εμπιστοσύνη των πολιτών σ' αυτήν. Πολλοί είναι οι παράγοντες στους οποίους οφείλεται αυτή η αρνητική εντύπωση, όπως η συνάφεια μεταξύ των λειτουργιών της δικαιοσύνης και των κομματικών οργανισμών, καθώς και η στάση των τελευταίων, οι οποίοι έχουν συνηθίσει να εξυμνούν τη Δικαιοσύνη όταν οι αποφάσεις της ωφελούν τα κόμματα και να την μειώνουν όταν διαφωνούν με τις αποφάσεις αυτές, οδηγώντας κατ' ουσία και τους ίδιους τους πολίτες στην αμφισβήτηση, όταν οι αποφάσεις είναι δυσμενείς γι' αυτούς, χωρίς να σκέφτονται καν το πρωταρχικό και απόλυτα λογικό ότι μπορεί να έχασαν απλά γιατί η ζυγαριά του δικαίου έκλινε προς την άλλη πλευρά. Με την ίδια λογική, δεν είναι δυνατόν να επικρίνεται η δικαιοσύνη με βαρείς χαρακτηρισμούς όταν ανατρέπει πράξεις της διοίκησης. Πρέπει, επομένως, να γίνει αντιληπτό ότι η εκ μέρους πολιτειακών παραγόντων διάβρωση του κύρους της Δικαιοσύνης πλήττει την ίδια τη δημοκρατία και την ομαλή λειτουργία του πολιτεύματος. Και τούτο γιατί ζημιώνει **και** την εκτελεστική

εξουσία, αφού εμφανίζει δυσαρμονική εικόνα των πολιτειακών λειτουργιών, με συνέπεια τον κλονισμό της εμπιστοσύνης των πολιτών προς αυτές, και την απροθυμία τους να υπαγάγουν εαυτούς στο νόμο.

Προσπαθώντας να καταστήσουμε πιο συγκεκριμένες τις παραπάνω γενικευμένες ιστορικές και θεωρητικές προσεγγίσεις επισημαίνουμε ότι: α) Η Πολιτεία πρέπει να προστατεύει τους δικαστικούς λειτουργούς από τις κάθε είδους επιθέσεις που γίνονται εναντίον τους (κυρίως με τον επηρεασμό της κοινής γνώμης δια του τύπου) όταν μία απόφαση δεν είναι αρεστή σε διάφορους κύκλους και ομάδες. Παρατηρούμε τελευταία με θλίψη φαινόμενα που φτάνουν μέχρι το bullying, β) πρέπει να αποφεύγονται εκ μέρους της Κυβέρνησης στα πλαίσια της κριτικής μιας δικαστικής απόφασης εκφράσεις που φανερώνουν μια καχυποψία περί ιδιοτελούς ή μεροληπτικής αντίληψης του δικαίου εκ μέρους αυτών που δικαιοδότησαν στη συγκεκριμένη περίπτωση και είτε στρέφονται ευθέως κατά του κύρους της δικαιοσύνης και των λειτουργών της είτε έχουν ως αποτέλεσμα να πλήττεται το κύρος αυτό. Ασφαλώς και η κριτική είναι επιθυμητή, κυρίως μάλιστα η αυτοκριτική, γιατί είναι αναγκαία για τη βελτίωση όλων μας. Αλλά, αυτή δεν πρέπει να εκτρέπεται σε επίθεση, διαστρέβλωση ή ακόμη και σε γελοιοποίηση, γ) η Διοίκηση πρέπει να εκτελεί πλήρως και αμέσως τις δικαστικές αποφάσεις, εφόσον η δικαιοσύνη δεν έχει τη δυνατότητα να επιβάλει την εκτέλεση αυτήν και να αποφεύγεται όσο είναι δυνατόν η διαδικασία συμμόρφωσης, δ) η Κυβέρνηση, που έχει τη διαχείριση του δημοσίου χρήματος, οφείλει να παρέχει στη δικαιοσύνη δικαστήρια, εξοπλισμένα με τις απαραίτητες κτηριακές και τεχνικές υποδοχές (νέες τεχνολογίες κλπ.) καθώς και το αναγκαίο προσωπικό για τη διεκπεραίωση του δικαστικού έργου, ε) οφείλει επίσης να διασφαλίζει στους δικαστικούς λειτουργούς τις ανάλογες με το λειτούργημά τους αποδοχές, προκειμένου αυτοί να μπορούν να ασκούν απερίσπαστοι τα καθήκοντά τους και να μην υποχρεώνονται να προσφεύγουν στην άσκηση των προβλεπόμενων ενδίκων βοηθημάτων, υφιστάμενοι και την κριτική του τύπου «Γιάννης κερνάει Γιάννης πίνει». **Και τελευταίο αλλά όχι αμελητέο ή δευτερεύον**, η Πολιτεία οφείλει να εγγυάται στον εν ενεργεία δικαστικό λειτουργό και προκειμένου αυτός να ασκεί απερίσπαστος τα καθήκοντά του, ότι, μετά την έξοδό του από το δικαστικό σώμα, θα απολαύει

εκείνη τη σύνταξη που είναι ανάλογη με το λειτούργημά του, τις αποδοχές που έλαβε, καθώς και τις εισφορές που κατέβαλε κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας του. Η υποβάθμιση των συντάξεων των δικαστικών λειτουργών σε ποσοστά αναπλήρωσης γύρω στο 25 με 30% των συντάξιμων αποδοχών (όταν προ δεκαετίας τα ποσοστά αυτά ήταν της τάξης του 70 και 80%), που γίνεται με την επίκληση δημοσιονομικών προβλημάτων και εν ονόματι της κρίσης, οδηγεί σε εξαθλίωση του βιοτικού τους επιπέδου και αποτελεί πλήγμα στον πολιτισμό του κράτους. Προβλήματα σχετικά με τα παραπάνω έχει επισημάνει πολλές φορές η Ένωσή μας. Πρέπει, τέλος, να επισημανθεί ότι δεν είναι επιτρεπτή η έμμεση ακύρωση των δικαστικών αποφάσεων με την ψήφιση από τη Βουλή αναδρομικής ισχύος νόμων αντίθετων με το περιεχόμενο των αποφάσεων αυτών, καθόσον αυτό είναι ένδειξη μιας τάσης υποβάθμισης της τρίτης λειτουργίας εκ μέρους των άλλων δύο και **οδηγεί σε ανατροπή της αναγκαίας ισορροπίας** που αναφέραμε παραπάνω. Κατά την άποψή μας, **συνιστά μείζονα υποχρέωση του πολιτικού συστήματος** η προστασία και η ενδυνάμωση του κύρους της δικαιοσύνης και των λειτουργών της, προκειμένου εκείνοι μεν να ασκούν τα καθήκοντά τους με αμερόληπτο και απροκατάληπτο τρόπο οι πολίτες δε να εμπιστεύονται το τελευταίο καταφύγιο που τους παρέχεται από το Σύνταγμα. Υπό τις συνθήκες αυτές και μόνο ουσιαστικοποιείται η συνταγματικά κατοχυρωμένη προσωπική και λειτουργική δικαστική ανεξαρτησία και ενισχύεται η αντίληψη περί του κράτους δικαίου.

Αποτελεί αρνητικό φαινόμενο των καιρών η όρθωση εμποδίων κάθε μορφής στην ακώλυτη πρόσβαση των πολιτών στη δικαστική προστασία, που κατοχυρώνεται συνταγματικά και συνιστά βασική προϋπόθεση της κοινωνικής ειρήνης. Τα εμπόδια αυτά μπορούν να είναι διαφόρων μορφών, όπως δικονομικές ρυθμίσεις (καθιέρωση παραβόλου για την αναβολή ή της αίτηση εξαίρεσης δικαστή), τεράστια παράβολα στις φορολογικές διαφορές, εισαγωγή ενδιάμεσων σταδίων διοικητικής επίλυσης που τις περισσότερες φορές μόνο καθυστερήσεις επιφέρουν στην επίλυση των διαφορών. Σε μία κοινωνία που μαστίζεται επί μία δεκαετία περίπου από την οικονομική κρίση, είναι τουλάχιστον αντιδεοντολογική για να μην πούμε αντισυνταγματική η θέσπιση αυστηρών οικονομικών προϋποθέσεων για την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, με συνέπεια αυτή να καθίσταται δυνατή μόνο στους οικονομικά ισχυρούς. Πέραν

όλων αυτών των εμποδίων, υπάρχει και ένας άλλος παράγων που επηρεάζει την ψυχολογία του πολίτη και τον καθιστά διστακτικό στο να προσφύγει στα δικαστήρια. Ο παράγων αυτός είναι η αντίληψη ότι η απονομή της διοικητικής δικαιοσύνης καθυστερεί πολύ. **Καθυστερήσεις υπάρχουν αλλά όχι τόσο μεγάλες σε σχέση με αυτές του παρελθόντος.** Μάλιστα ορισμένες υποθέσεις του δευτέρου βαθμού προσδιορίζονται πλέον εντός ολίγων μηνών από την κατάθεση του δικογράφου. Τα στατιστικά δείχνουν ότι οι εκκρεμείς υποθέσεις κάθε χρόνο βαίνουν μειούμενες και παρατηρούμε μία ουσιαστική βελτίωση των δεικτών της απόδοσης των διοικητικών δικαστηρίων μέσα στα χρόνια της κρίσης. Δεν θα σας κουράσω με την παράθεση πολλών αριθμών. Συγκεκριμένα, στις 31/12/2009 οι εκκρεμείς υποθέσεις στα διοικητικά δικαστήρια ανέρχονταν σε **436.335**, από τις οποίες 401.790 στα πρωτοδικεία και 34.545 στα εφετεία. Στις 31/12/2013 οι εκκρεμείς υποθέσεις ανέρχονταν συνολικά σε **400.254** από τις οποίες 345.199 στα πρωτοδικεία και 55.055 στα εφετεία. Στις 31/12/2015 οι εκκρεμείς ανέρχονταν συνολικά σε **306.918** (263.476 στα πρωτοδικεία και 43.442 στα εφετεία) και στις 31/12/2016 οι εκκρεμείς ανέρχονται σε **279.882** συνολικά (237.593 στα πρωτοδικεία και 42.289 στα εφετεία). Τα μεγέθη αυτά αποτελούν απτή απόδειξη της καταβολής έντονων προσπαθειών εκ μέρους των διοικητικών δικαστών για τη μείωση του προβλήματος των καθυστερήσεων και μάλιστα σε ένα περιβάλλον δημοσιονομικής κρίσης, συνέπειες του οποίου ήταν: α) οι μειώσεις των αποδοχών δικαστικών λειτουργών και δικαστικών υπαλλήλων, β) η μείωση του αριθμού των υπηρετούντων δικαστικών υπαλλήλων λόγω της μη κάλυψης των κενών θέσεων, γ) η έλλειψη βασικών αναλώσιμων από τα δικαστικές υπηρεσίες, όπως μελάνια, γραφική ύλη κλπ. Φυσικά στη μείωση των εκκρεμοτήτων συνέβαλαν και άλλοι παράγοντες, όπως η αύξηση των δικαστικών δαπανημάτων που λειτουργούν ανασχετικά στην πρόσβαση των πολιτών στη διοικητική δικαιοσύνη και επιφέρουν κάποια μείωση στην εισαγωγή υποθέσεων. Παράλληλα, δεν θα αρνηθούμε ότι και σήμερα παρουσιάζονται ελάχιστα ευτυχώς φαινόμενα δικαστών που καθυστερούν αδικαιολόγητα στην έκδοση των αποφάσεων. Και δεν θα παραβλέψουμε την αναγκαιότητα αυτά τα φαινόμενα να εκλείψουν. Οι διαδικασίες υπάρχουν και πρέπει να κινούνται. **Είναι, όμως, τουλάχιστον άδικο εξαιτίας απολύτως μεμονωμένων περιπτώσεων να παρασύρεται όλη συλλήβδην η**

διοικητική δικαιοσύνη σε ανακριβείς διαπιστώσεις περί καθυστέρησης, αφού η σημερινή εικόνα είναι πολύ ενθαρρυντική. Αντίθετα, αυτό που πρέπει να τονιστεί είναι η αξιοσημείωτη αναβάθμιση της ποιότητας των δικαστικών αποφάσεων, που οφείλεται -εκτός των άλλων- και στα αναβαθμισμένα τυπικά προσόντα των νεότερων διοικητικών δικαστών. Οι νέοι δικαστές της διοικητικής δικαιοσύνης, πέραν της εκπαίδευσης που λαμβάνουν στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών, είναι εξοπλισμένοι με πολλές γνώσεις και σε επίπεδο νομικών σπουδών και σε επίπεδο ξένων γλωσσών αλλά και σε επίπεδο επιμορφωτικών δράσεων, με αποτέλεσμα οι εκδιδόμενες αποφάσεις να έχουν αυξημένα ποιοτικά χαρακτηριστικά σε σχέση με το παρελθόν. Και με την πάροδο του χρόνου, που θα τους οδηγήσει στην απόκτηση της πολύτιμης για το δικαστή εμπειρίας και στη διαμόρφωση μιας προσωπικότητας προσηλωμένης στο καθήκον, μετριοπαθούς και απαλλαγμένης ανασφαλειών, έπαρσης και αυταρέσκειας, οι σημερινοί νέοι δικαστικοί λειτουργοί στο μέλλον θα αποτελούν (στη μεγάλη πλειοψηφία τους) κόσμημα για τη δικαιοσύνη.

Η Δικαιοσύνη ασφαλώς και εμφανίζει προβλήματα, πολλά από τα οποία είναι ενδογενή. Και καθώς απονέμεται από ανθρώπους με αδυναμίες και χαρακτηρισολογικές μειονεξίες και όχι από αγγέλους, κάνει και λάθη, τα οποία χαρακτηρίζουν τον άνθρωπο που δρα και δεν μένει απαθής. Όμως, ο απολογισμός της δράσης της είναι θετικός και το έμψυχο υλικό της αποτελείται στην πλειοψηφία του από συγκροτημένα και συνετά άτομα με ήθος και σθένος.

Στη διαδρομή της ελληνικής ιστορίας βρίσκουμε πολλά παραδείγματα δικαστικού σθένους, που καθιστούν το Δικαστικό Σώμα περήφανο. Αναφέρω την περίπτωση του Αναστασίου Πολυζωΐδη και του Γεωργίου Τερτσέτη, Προέδρου και μέλους του πενταμελούς δικαστηρίου του Ναυπλίου αντίστοιχα, που το 1834 όρθωσαν το δικαστικό ανάστημά τους απέναντι στην προειλημμένη απόφαση της Αντιβασιλείας να καταδικάσει σε θάνατο τον προσκείμενο στο φιλορωσικό κόμμα και στον Καποδίστρια Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, καθώς και τον Πλαπούτα. Οι αδαμάντινοι αυτοί δικαστές, επειδή ήταν πεπεισμένοι για την αθωότητα των κατηγορουμένων, αρνήθηκαν να παραβιάσουν τη συνείδησή τους και να υπογράψουν την απόφαση της

θανατικής καταδίκης, παρά το γεγονός ότι δέχθηκαν πιέσεις και απειλές. Στην απαίτηση του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης Σχινά και του Εισαγγελέα της έδρας να υπογράψουν, ο μεν Πολυζωίδης είπε «προτιμώ να μου κόψετε το χέρι παρά να υπογράψω» ο δε Τερτσέτης αντέτεινε με θάρρος ότι «δεν θα γίνω συνεργός στο φόνο 2 αθώων ανθρώπων». Εξαιτίας του σθένους τους αυτού παύθηκαν από τα καθήκοντά τους, φυλακίστηκαν και κακοποιήθηκαν με ξυλοδαρμό, σκίσιμο των ρούχων τους, προπηλακισμούς κλπ. Όμως, ο σάλος που προκλήθηκε εξαιτίας αυτών των γεγονότων και της αντίδρασης των δύο αυτών δικαστών υποχρέωσε την Αντιβασιλεία να μετατρέψει τη θανατική ποινή σε ισόβια κάθειρξη. Παρεμφερής περίπτωση, που δεν πρέπει να ξεχνάμε είναι και αυτή της απόλυσης το 1968 επί δικτατορίας κάποιων «ενοχλητικών» δικαστών με την ΚΔ΄ Συντακτική Πράξη «Περί Εξυγιάνσεως της Τακτικής Δικαιοσύνης». Με την πράξη αυτήν ανεστάλη για λίγες μέρες η ισχύς του άρθρου 88 του Συντάγματος του 1952 σχετικά με την ισοβιότητα των δικαστικών λειτουργών, προκειμένου να απολυθούν οι δικαστές αυτοί, μεταξύ των οποίων και ο Πρόεδρος της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων Αντ. Φλώρος. Την απόλυση, όμως, αυτήν ακύρωσε το Συμβούλιο της Επικρατείας υπό τον τότε Πρόεδρό του και μετέπειτα Πρόεδρο της Δημοκρατίας Μιχαήλ Στασινόπουλο, παρά το ότι οι δικτάτορες είχαν ασκήσει στα μέλη της σύνθεσης αφόρητες πιέσεις. Λίγες μέρες μετά την έκδοση της απόφασης ο Πρόεδρος του ΣτΕ. διάβασε στο ΦΕΚ την παραίτησή του, την οποία ουδέποτε είχε υποβάλει!!! Ευτυχώς, σήμερα, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι η δημοκρατία λειτουργεί στην Ελλάδα και δεν παρατηρούνται τέτοια φαινόμενα ακραίας επέμβασης στη Δικαιοσύνη. Όμως, τα γεγονότα αυτά έχουν ιστορική και διδακτική αξία. Οι δικαστές αυτοί αποτελούν το πιο φωτεινό παράδειγμα ήθους, θάρρους, προσήλωσης στην αλήθεια και στο δίκαιο και αντίστασης στην προσπάθεια κρατικής παρέμβασης και δίνουν το στίγμα στο οποίο πρέπει να κινούνται οι διάδοχοί τους.

Κυρίες και Κύριοι,

Ο δικαστής πρέπει να είναι ευαισθητοποιημένος. Όχι κομματικοποιημένος και πολιτικολογών, αλλά ευαισθητοποιημένος και αντιδρών μπροστά στα κάθε είδους προβλήματα που αντιμετωπίζει ο

σύγχρονος Έλληνας, πολλά από τα οποία οφείλονται στις αδυναμίες και τις αυθαιρεσίες της Διοίκησης. Πρέπει να παρακολουθεί τα κοινά, αλλά να μην αντιπολιτεύεται, αφού δεν είναι αυτός ο ρόλος του. Οφείλει, όμως, **προσηλωμένος στο Σύνταγμα και τους νόμους και υπακούοντας μόνο στη συνείδησή του**, να υπερασπίζεται αταλάντευτα και ανυποχώρητα τη δημοκρατία, το Σύνταγμα, την ισότητα, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το κοινωνικό κράτος δικαίου. Και με τις αποφάσεις του πρέπει να συμβάλλει στην εμπέδωση του αισθήματος δικαίου κυρίως στις αδύναμες ομάδες του πληθυσμού, οι οποίες δεν μπορούν να διεκδικήσουν αποτελεσματικά την ικανοποίηση των δικαιωμάτων τους, παρά μόνο με την προσφυγή τους στη Δικαιοσύνη, στην οποία πιστεύουν και από την οποία ελπίζουν. Και οι δικαστικές ενώσεις μπορούν και πρέπει να επισημαίνουν τα κοινωνικά προβλήματα, να καυτηριάζουν τα επικίνδυνα φαινόμενα των καιρών, να τονίζουν τα δικαιώματα των πολιτών και να μην αρκούνται μόνο στην επίλυση των προβλημάτων στο δικαστικό χώρο και στην προστασία των συμφερόντων των μελών των δικαστικών ενώσεων, λειτουργώντας αποκλειστικά ως μία συντεχνιακή οργάνωση. Οι εμπειρίες των τελευταίων 8 ετών μας έκαναν όλους πιο προβληματισμένους, πιο συνειδητοποιημένους, πιο προσεκτικούς. Διαπιστώσαμε ότι τα μεγάλα προβλήματά μας ήταν δομικά και σχετιζόνταν με τις αξιακές προτεραιότητες του Έλληνα. Ίσως, το θετικό που θα προκύψει απ' αυτήν την κρίση να είναι η ανασυγκρότηση της κοινωνίας πάνω σε νέες βάσεις αλλά κυρίως πάνω σε άλλες αξίες. Αυτές τις αξίες με τη μείζονα όχι απλώς θεωρητική αλλά ουσιαστική για την ποιότητα της ζωής του πολίτη σημασία καλείται να προστατεύσει με το ήθος του και το έργο του ο Έλληνας δικαστικός λειτουργός. Για να μπορεί κανείς να λέει άφοβα «Υπάρχουν ακόμη δικαστές στην Αθήνα».-

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ.